

УДК 378.147

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА КОРЕКЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Середа І.В.

Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

У статті проаналізовано основні етапи, зміст та особливості технологічного підходу в освіті. Визначено організаційно-педагогічні умови формування технологічної компетентності майбутнього педагога корекційної освіти. Розглянуто її критерії, показники та рівні. Представлені результати експериментального дослідження рівня технологічної компетентності майбутніх педагогів на етапі магістерської підготовки. Запропоновані шляхи формування технологічної компетентності майбутнього педагога корекційної освіти.
Ключові слова: технологічний підхід, технологічна компетентність, майбутній педагог корекційної освіти, педагогічні технології, технології корекційної освіти.

Постановка проблеми. Необхідною умовою забезпечення сталого розвитку суспільства сьогодні виступає якісна освіта. Тому набуває актуальності пошук ефективних шляхів підвищення якості освітніх послуг, апробації та впровадження інноваційних педагогічних технологій, які забезпечать високий рівень професійної компетентності майбутнього фахівця з корекційної освіти і, як результат, його конкурентоздатність на сучасному світовому ринку праці.

Сучасне суспільство вимагає переходу до нової стратегії свого розвитку на основі знань та високоефективних технологій. В. Кремень зазначає, що для того, щоб освіта відповідала сучасним цивілізаційним змінам, потрібно, насамперед, змінювати функції освітнього процесу, орієнтуючи його на спонукання суб'єктів навчання до самостійного оволодіння новими знаннями та інформацією [3]. Основою технологічного забезпечення підготовки майбутнього педагога корекційної освіти в магістратурі є доцільне використання сучасних технологій: інформаційно-комунікаційних, інтерактивних, тренінгових та ін., які створюють умови для вільного доступу до інформації та ефективного формування професійних компетенцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Педагогічною наукою накопичено значний досвід із вивчення теорії та практики технологічного підходу в освіті. Він пов'язаний з фундаментальними та прикладними дослідженнями щодо розвитку та впровадження найбільш відомих і перспективних педагогічних технологій таких учених, як: В. Беспалько, М. Гриньова, В. Кларин, А. Коваленко, М. Левіна, Н. Наволокова, О. Пехота, І. Підласий, Г. Селевко, Н. Шуркова та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Цілеспрямоване застосування сучасних педагогічних технологій передбачає проектування педагогом цілей та завдань освітнього процесу, вибір необхідних компонентів змісту освіти, визначення відповідних методів, прийомів і засобів. Технологічна компетентність майбутнього викладача корекційної освіти або вчителя спеціалізованого навчального закладу дозволить йому максимально інтегрувати в своїй діяльності професійні знання та вміння, сформовану здобутою освітою систему цінностей, психолого-педагогічні основи педагогічної діяльності та її технологічні аспекти. Сформована техноло-

гічна складова виробничої функції фахівця дозволить більш ефективно втілювати визначені корекційні завдання щодо розвитку дитини за відомими алгоритмами [2].

Мега статті. Головною метою цієї роботи є аналіз особливостей технологічного підходу в освіті та визначення організаційно-педагогічних умов формування технологічної компетентності майбутнього педагога корекційної освіти.

Виклад основного матеріалу. Для визначення теоретичних основ технологічного підходу в освіті розглянемо, насамперед, генезу понять, що його складають. Термін «технологія» має грецьке походження і в перекладі означає «знання про майстерність». Поняття «педагогічна технологія» останнім часом дедалі більше поширюється в науці й освіті. Його різноманітні варіації – «педагогічна технологія», «технологія навчання», «освітні технології», «технології в навчанні», «технології в освіті» – широко використовуються в психолого-педагогічній літературі.

У науковій літературі поняття «технологія» не має поки що єдиного визначення. Його використовують в різних значеннях: як синонім понять «методика» та «форма організації навчання», як сукупність усіх використаних у конкретній педагогічній системі методів, засобів і форм, як сукупність і послідовність методів і процесів, які дозволяють одержати запланований результат [1, с. 78].

Спочатку педагогічну технологію пов'язували тільки з застосуванням у навчанні технічних засобів та засобів програмованого навчання («технічні засоби навчання»). Останнім часом педагогічну технологію розуміють як нові наукові підходи до аналізу та організації навчального процесу («технологія навчання», або «технологія навчального процесу»). Таким чином, педагогічна технологія включає в себе дві групи питань, перша з яких пов'язана з застосуванням технічних засобів у навчальному процесі, друга – з його організацією [4].

Розвиток педагогічної технології у світовому освітньому просторі науковці умовно поділяють на три (у деяких дослідженнях чотири) етапи, кожен із яких характеризується перевагою тієї чи іншої тенденції.

Основною тенденцією *першого етапу (1920-1960-ті роки)* було підвищення якості викладання, яке розглядалося як єдиний шлях, що приводив до ефективного навчання. Здійснювалися

спроби підвищення ефективності викладання шляхом підняття інформаційного рівня навчання при використанні засобів масової комунікації.

Другий етап (1960-1970-ті роки) характеризується перенесенням акценту на процес навчання, що пов'язано з розвитком концепції програмованого навчання, яке вимагало суворого врахування вікових та індивідуальних відмінностей учнів. Увага до процесу навчання призвела до усвідомлення факту, що саме він визначає методику навчання та є критерієм успіху в цілому.

Характерною тенденцією розвитку сучасної педагогічної технології (*третій етап, 1970-ті роки – до сьогодні*), є використання системного аналізу у вирішенні практичних питань, пов'язаних зі створенням та використанням навчального устаткування та технологічних засобів навчання. Головним критерієм системного аналізу на всіх рівнях (від планування навчальних засобів до впровадження їх у процес навчання) загалом є критерій оптимальності [4].

Протягом кількох десятиліть у світових наукових колах триває дискусія щодо визначення педагогічної технології, яка налічує до 300 варіацій її формувань, залежно від того, як автори уявляють структуру і компоненти освітнього процесу.

У 1979 р. Асоціація з педагогічних комунікацій і технології США опублікувала «офіційне» визначення педагогічної технології: «*Педагогічна технологія є комплексний, інтегративний процес, що охоплює людей, ідеї, засоби і способи організації діяльності для аналізу проблем і планування, забезпечення, оцінювання і керування вирішенням проблем, що стосуються всіх аспектів засвоєння знань*». Хоча і воно, на нашу думку, не в повній мірі відображає сутність цієї педагогічної категорії.

Аналіз сучасних досліджень дає можливість дати узагальнене визначення поняття **педагогічна технологія**: – це науково обґрунтована системна модель діяльності вчителя або викладача, яка містить опис алгоритму його дій з розв'язання певної навчально-виховної проблеми.

У контексті нашого дослідження варто визначити також значення термінів «технології педагогічної освіти» та «технології корекційної освіти». У якості робочого визначення в межах нашого дослідження до **технологій педагогічної освіти** ми відносимо *всю сукупність педагогічних технологій, які застосовуються у процесі професійно-педагогічної підготовки майбутнього педагога*. Під **технологіями корекційної освіти** ми розуміємо сукупність тих спеціальних методів, прийомів і засобів, які використовуються фахівцями-дефектологами (логопедами, реабілітологами та ін.) для розв'язання різнопланових корекційно-розвивальних завдань навчально-виховного процесу.

Важливим і невід'ємним аспектом професійно-педагогічної підготовки в магістратурі виступає підготовка майбутнього педагога-дефектолога до застосування технологій педагогічної та корекційної освіти. Саме така підготовка під час навчання в магістратурі допоможе йому оволодіти теоретико-методологічними, психолого-педагогічними і методичними основами освітнього процесу, сформувати важливі професійні якості та компетенції, серед яких:

– сприймати як особисту цінність ідеї гуманізації та технологізації професійно-педагогічної підготовки в університеті в межах компетентнісного підходу;

– володіти змістом корекційної освіти, орієнтованої на ідеї технологічного підходу, розвитку особистості та європейський стандарт в освіті;

– бути технологічно компетентним, тобто володіти сучасним арсеналом педагогічних та корекційних технологій та вміти ефективно їх використовувати у професійній діяльності з метою підвищення її якості, поєднуючи принципи гуманізму, технологічності та творчості;

– набути досвід грамотно проектувати майбутній освітньо-корекційний процес із позицій кінцевого результату, реалізувати його, максимально враховуючи потенційні можливості вихованця, власні можливості та умови освітнього середовища, добираючи найбільш адекватні для цього засоби.

– вміти забезпечувати суб'єкт-суб'єктний характер стосунків педагога і вихованців, здійснювати їх педагогічний супровід на шляху індивідуального розвитку, знаходити оптимальні педагогічні рішення у нестандартних ситуаціях.

Проведений теоретичний аналіз наукових досліджень з проблеми підготовки майбутнього викладача-дефектолога у контексті технологічного підходу дозволив зробити припущення, що формування його готовності до застосування технологій педагогічної та корекційної освіти як важливої передумови для досягнення якісної педагогічної діяльності може бути реалізоване при створенні таких організаційно-педагогічних умов:

– зміни акцентів професійно-педагогічної підготовки майбутнього викладача-дефектолога в магістратурі у напрямі її гуманізації та технологізації в межах компетентнісного підходу відповідно вимог галузевого стандарту та сучасної освітньої стратегії;

– розробки відповідних тем у змісті навчальних курсів магістратури («Педагогіка вищої школи», «Методики викладання корекційної педагогіки та спеціальної психології», «Технології тренінгової роботи», «Новітні комунікативні технології», «Сучасні технології логопедичної роботи» та ін.);

– впровадження в методику викладання загальнопедагогічних та фахових дисциплін у магістратурі сучасних педагогічних технологій: інтерактивних, розвитку критичного мислення, інформаційно-комунікаційних, педагогічного проектування та колажування, кейс-технологій, контекстного навчання, професійного саморозвитку; психокорекційних технологій, технологій логопедичної роботи та ін.;

– набуття майбутніми викладачами-дефектологами у ході стажування досвіду застосування технологій педагогічної та корекційної освіти при підготовці та проведенні різних форм навчальних занять та позааудиторній роботі.

Таким чином, актуальним на сьогодні є створення в сучасному університеті на етапі магістерської підготовки необхідних умов, які сприятимуть формуванню готовності майбутнього викладача-дефектолога до застосування технологій педагогічної та корекційної освіти.

З метою вивчення існуючого стану підготовки майбутнього викладача в умовах університету у

технологічному контексті було проведено експериментальне дослідження на базі Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського протягом 2015-2016 навчального року. У ньому взяли участь 110 магістрантів різних педагогічних спеціальностей.

Виходячи з мети та завдань нашого дослідження, у якості показника ефективності технологізації педагогічної підготовки майбутнього викладача нами визначена динаміка змін рівня розвитку його технологічної компетентності.

Технологічну компетентність майбутнього викладача ми розглядаємо як інтегровану професійну характеристику, що відображає його здатність цілеспрямовано й ефективно здійснювати завдання професійної діяльності на технологічній основі, що складається з трьох взаємопов'язаних компонентів:

– *мотиваційного* – чітко усвідомлених та особистісно значущих потреб, мотивів і цілей професійного вдосконалення;

– *змістового* – особистісно цінних знань щодо загальних тенденцій розвитку технологічного підходу, змісту, форм, існуючих методик і технологій;

– *операційного* – умінь та навичок реалізації технологічного підходу у практичній діяльності, набуття досвіду професійної діяльності на технологічній основі.

Було визначено критерії оцінювання за кожним із компонентів технологічної компетентності.

В якості критерію для *мотиваційного компонента* визначено *загальну спрямованість майбутнього викладача на формування технологічної компетентності*, що виражається в системі чітко визначених мотивів та цілей шляхом актуалізації цінності формування технологічної компетентності.

Для *змістового компонента* критерієм виступає *характер загально-педагогічних та методичних знань з теорії і практики технологічного підходу*, що виявляється в розумінні сутності понять «технологічна компетентність», «технології педагогічної освіти», змісту технологічного підходу.

Критерієм *операційного компонента* визначено *володіння технологічними вміннями і навичками*, що виявляється в набутті досвіду застосування сучасних технологій у професійній діяльності під час стажування майбутнього викладача та самостійному обґрунтованому виборі напрямів розвитку технологічної культури [5, с. 91-95].

Згідно зазначених характеристик було визначено 3 рівні технологічної компетентності майбутнього викладача: *низький, середній та високий*.

Кількісні показники за кожним із критеріїв технологічної компетентності магістрантів представлені в таблиці 1.

Узагальнені показники рівнів технологічної компетентності магістрантів розподілились на-

ступним чином: *високий рівень* технологічної компетентності мають 9% магістрантів, що складають 10 осіб; *середній рівень* було виявлено у 44% опитуваних, що склали 48 осіб; *низький рівень* констатовано у 47% магістрантів, що становлять 52 особи.

Таблиця 1
Показники рівнів технологічної компетентності магістрантів за компонентами

	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
Мотиваційний	5 (4,5%)	50 (45,5%)	55 (50%)
Змістовий	20 (18%)	45 (41%)	45 (41%)
Операційний	5 (4,5%)	50 (45,5%)	55 (50%)

Отже, в існуючій практиці роботи сучасного університету ведеться недостатньо цілеспрямована й системна робота з формування технологічної компетентності майбутніх викладачів, що суттєво ускладнює процес ефективного формування майбутнього викладача як сучасного компетентного та конкурентоспроможного фахівця. Тому освітня програма підготовки магістрів потребує більш збалансованого підходу щодо формування їх технологічної компетентності. У результаті наукового пошуку розроблено модель формування технологічної компетентності майбутнього викладача, яка відображає функціональні та структурні зв'язки між її компонентами. Виділено основні завдання формування технологічної культури: розвиток у магістрантів інтересу та мотивації до технологічної культури; підвищення рівня психолого-педагогічних знань про технологічний підхід та культуру викладача ВНЗ; формування особистісних якостей та вмінь, необхідних для її розвитку.

Шляхи реалізації моделі вбачаємо в перебудуванні навчальних дисциплін загальнопедагогічного та методичного спрямування щодо теорії і практики технологічного підходу; визначенні сучасних педагогічних технологій, які підвищують якість підготовки майбутнього викладача, більш активному використанні їх в практичній підготовці магістрів; запровадженні в магістратурі курсу «Технології педагогічної освіти», який би інтегрував та узагальнював отримані магістрантами технологічні знання і вміння.

Висновки. Таким чином, актуальним на сьогодні є створення в сучасному університеті на етапі магістерської підготовки необхідних організаційно-педагогічних умов, які сприятимуть формуванню готовності майбутнього педагога до застосування технологій педагогічної та корекційної освіти. Компетентність майбутнього викладача-дефектолога щодо застосування технологій педагогічної та корекційної освіти дозволить йому здійснювати професійну діяльність на більш якісному технологічному рівні.

Список літератури:

1. Бабак В. Фундаментальна підготовка в сучасному університеті: традиції та перспективи / В. Бабак, Е. Лузік // Вища освіта України. – 2003. – № 1. – С. 78-83, с. 78.
2. Галузевий стандарт вищої освіти України за спеціальністю 8.01010501 «Корекційна освіта (логопедія)» галузі знань 0101 «Педагогічна освіта».
3. Кремень В. Г. Суспільство знань і якісна освіта / В. Г. Кремень // Освіта. – 2007. – № 13/14. – 21-27 березня.

4. Освітні технології: навчально-методичний посібник. / За ред. Пехоти О. М. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с.
5. Формування технологічної культури майбутнього викладача: монографія / О. М. Пехота, І. В. Серeda, Н. О. Прасол та ін.; за наук. ред. О. М. Пехоти. – Миколаїв: Іліон, 2016. – 314 с. , 91-95 с.

Серeda І.В.

Николаевский национальный университет имени В.А. Сухомлинского

ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЙ ПОДХОД В ПОДГОТОВКЕ БУДУЩЕГО ПЕДАГОГА КОРРЕКЦИОННОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация

В статье проанализированы основные этапы, содержание и особенности технологического подхода в образовании. Определены организационно-педагогические условия формирования технологической компетентности будущего педагога коррекционного образования. Рассмотрены её критерии, показатели и уровни. Представлены результаты экспериментального исследования уровня технологической компетентности будущих педагогов на этапе магистерской подготовки. Предложены пути формирования технологической компетентности будущего педагога коррекционного образования.

Ключевые слова: технологический подход, технологическая компетентность, будущий педагог коррекционного образования, педагогические технологии, технологии коррекционного образования.

Sereda I.V.

V.O. Sukhomlynskyi National University of Mykolayiv

TECHNOLOGICAL APPROACH IN THE PREPARATION OF THE FUTURE TEACHER OF SPECIAL EDUCATION

Summary

The article analyzes the main stages of the content and features of technology in the education campaign. Defined organizational and pedagogical conditions of formation of technological competence of the future teacher of Special Education. Considered its criteria, indicators and levels. Experimental results on the level of technological competence of future teachers at the stage of preparation of the master. Ways of formation of technological competence of the future teacher of Special Education.

Keywords: Technology hike, technological competence, the future teacher of Special Education, educational technology, technology of Special Education.